

การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการบริโภคและ การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียน อย.น้อย ในโรงเรียน อย.น้อย จังหวัดสุโขทัย

The study of Knowledge, Attitudes and Behavior about Health
Product Consumption and Selection of OR YOR Noi Students
in Aor Yor Noi schools, Sukhothai Province

สมจิตร ทองสุขดี¹ อธิยา วรปาณี²

¹กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

²กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการบริโภคและการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียน อย.น้อย ในโรงเรียน อย.น้อยทุกอำเภอในจังหวัดสุโขทัย โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับโรงเรียนที่ผ่านการประเมินมาตรฐานระดับดีขึ้นไป อำเภอละ 1 โรงเรียน โดยอำเภอที่มีโรงเรียนผ่านเกณฑ์ 1 แห่งให้ใช้เป็นตัวแทนของอำเภอนั้น ส่วนอำเภอที่มีโรงเรียนผ่านเกณฑ์หลายแห่งให้ใช้วิธีจับฉลากได้โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 9 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 193 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.48) ศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 43.52)

ผลการศึกษาพบว่านักเรียน อย.น้อย มากกว่าร้อยละ 75 มีความรู้เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์สุขภาพ เช่น ฉลากหวานมันเค็ม จำแนกประเภทของอาหารที่ควรบริโภคได้ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ นอกจากนี้นักเรียนมากกว่าร้อยละ 70 มีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้อง เช่น การดื่มนมทุกวัน การรับประทานผักและผลไม้เป็นประจำ รวมถึงอ่านฉลากผลิตภัณฑ์และปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุบนฉลากของผลิตภัณฑ์ทุกครั้ง อย่างไรก็ตามนักเรียนมีความรู้และมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในเรื่องน้ำมันทอดซ้ำ การเลือกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การโฆษณาชวนเชื่อ ทำให้มีพฤติกรรมการบริโภคไม่ถูกต้องตามไปด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้แก่นักเรียน อย.น้อยและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับความปลอดภัยในการบริโภคต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้ ทัศนคติ นักเรียน อย.น้อย ผลิตภัณฑ์สุขภาพ พฤติกรรมการบริโภค

Abstract

This survey research is applied questionnaires to obtain knowledge, attitudes and behavior about health product consumption by selection students from 9 OR YOR Noi schools in Sukhothai Province by purposive sampling. Select school which more than good standard that had 1 school represented district and more than 1 school selected by drawing. The data was collected during November 1st, 2016 to February 28th, 2017. There were 193 participants responding to the questionnaires. The majority of questionnaire respondents was females (56.48 percent) and was upper elementary school students (43.52 percent).

The results showed that more than 75 percent of the OR YOR Noi students had knowledge about health product labels such as drug labels and Guideline Daily Amount labels. Additionally, the students could classify types of healthy food and had proper attitudes about health products consumption. More than 70 percent of the students had proper consuming behavior. For instance, they drank milk regularly, they ate vegetables and fruits regularly and they read product labels and followed instructions prescribed on product labels for every use. However, the students had wrong Knowledge and attitudes about repeated use of frying oil, cosmetic and supplementary food and convincing advertisements. These affected improper consuming behavior. Therefore, public health officers should cooperate with relevant organizations to provide such knowledge to Aor Yor Noi students and publicize the knowledge through different media to adjust consuming behavior for safety in health products consumption in the future.

Keywords : Knowledge, Attitudes, OR YOR Noi students, Health products, Consuming behavior

บทนำ

การมีผลิตภัณฑ์สุขภาพและผลิตภัณฑ์อาหาร และการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค ในปี พ.ศ. 2545 ที่ปลอดภัยนั้นจะต้องอาศัยการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข จากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผ่านกระบวนการควบคุม ได้พัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคของเด็กและเยาวชนในชื่อ กำกับ เฝ้าระวังคุณภาพผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งปัจจุบัน “โครงการ อย.น้อย” ซึ่งอาศัยความร่วมมือระดับชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการพัฒนาศักยภาพ หลายหน่วยงาน เช่น โรงเรียน องค์กรบริหารส่วนตำบล พนักงานเจ้าหน้าที่ รวมถึงการส่งเสริมพฤติกรรมกรบริโภค โรงพยาบาลชุมชน และสาธารณสุขอำเภอ โดยมุ่งเน้น

ให้นักเรียนสามารถเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และปลอดภัย รวมถึงมีความเข้าใจกระบวนการผลิต การตรวจสอบคุณภาพอาหาร และการจัดเตรียมโรงอาหารให้ถูกสุขอนามัยอีกด้วย⁽¹⁾ ซึ่งกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ได้ดำเนินการโครงการ อย. น้อยอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน อย. น้อย มีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้องและพัฒนากิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคฯ ภายใต้โครงการ อย. น้อย ให้สามารถผ่านเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ฯ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ อย. น้อย ของโรงเรียนต่างๆ ให้มีการดำเนินกิจกรรมระดับจังหวัด ระดับอำเภอและระดับตำบลอย่างต่อเนื่อง และยังยื่น ประกอบกับการพัฒนางานโครงการ อย. น้อย และงานคุ้มครองผู้บริโภคจำเป็นต้องใช้ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการบริโภคและการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนในโรงเรียน อย. น้อย จังหวัดสุโขทัยและเปรียบเทียบความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพระหว่างนักเรียนที่เป็นสมาชิก อย. น้อย กับนักเรียนแกนนำ อย. น้อย เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปวางแผนเฝ้าระวังพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนและประชาชนในชุมชน รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการบริโภคและการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนที่เป็นสมาชิก อย. น้อยและนักเรียนแกนนำ อย. น้อย ในโรงเรียน อย. น้อย จังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพระหว่างนักเรียนที่เป็นสมาชิก อย. น้อย และนักเรียนแกนนำ อย. น้อย ในโรงเรียน อย. น้อยระดับดีขึ้นไปของจังหวัดสุโขทัย

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ

รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เป็นสมาชิก อย. น้อยและนักเรียนแกนนำ อย. น้อย ในโรงเรียน อย. น้อยระดับดีขึ้นไปใน 9 อำเภอของจังหวัดสุโขทัยประเมินตนเองด้วยแบบสอบถามการศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการบริโภคและการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนที่เป็นสมาชิก อย. น้อยและนักเรียนแกนนำ อย. น้อย ในโรงเรียน อย. น้อย ระดับดีขึ้นไปของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ และ Chi-square test

ขอบเขตของการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามสำรวจนักเรียนที่เป็นสมาชิก อย. น้อยและนักเรียนแกนนำ อย. น้อย จำนวน 193 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่ผ่านการประเมินมาตรฐานระดับดีขึ้นไปอำเภอละ 1 โรงเรียน โดยอำเภอที่มีโรงเรียนผ่านเกณฑ์

1 แห่ง ให้ใช้เป็นตัวแทนของอำเภอ นั้น สำหรับอำเภอที่มีโรงเรียนผ่านเกณฑ์หลายแห่งให้ใช้วิธีจับฉลาก ได้โรงเรียนทั้งหมด 9 แห่ง แต่ละโรงเรียนแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) นักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อย และ 2) นักเรียนที่เป็นแกนนำ ออย.น้อย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

7. การบริโภค หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือบำบัดความต้องการของมนุษย์⁽⁶⁾

8. นักเรียนแกนนำ ออย.น้อย หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากนักเรียนสมาชิก ออย.น้อย เพื่อให้เป็นตัวแทนของนักเรียนในการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ ออย.น้อย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียน ออย.น้อย หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา มัธยมศึกษาขยายโอกาสและโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสุโขทัยที่มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม ออย.น้อย

2. นักเรียน ออย.น้อย หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียน ออย.น้อยและเป็นสมาชิกโครงการ ออย.น้อย

3. ผลิตภัณฑ์สุขภาพ หมายถึง อาหาร ยา วัสดุเสพติด เครื่องสำอาง วัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือน เครื่องมือแพทย์⁽²⁾

4. ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ⁽³⁾

5. ทักษะ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ โดยทักษะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งทั้งด้านการสนับสนุนหรือการต่อต้าน⁽⁴⁾

6. พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเลือก (Select) การซื้อ (Purchase) การใช้ (Use) และการจัดการส่วนที่เหลือ (Dispose) ของสินค้าหรือบริการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตน⁽⁵⁾

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็น	จำนวน (ร้อยละ) (N = 193)	
	นักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อย (N = 166)	นักเรียนที่เป็นแกนนำ ออย.น้อย (N = 27)
1. เพศ		
ชาย	71 (42.77)	13 (48.15)
หญิง	95 (57.23)	14 (51.85)
2. ระดับชั้นการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนปลาย	82 (49.40)	2 (7.40)
มัธยมศึกษาตอนต้น	33 (19.88)	7 (25.93)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	51 (30.72)	18 (66.67)

จากตารางที่ 1 พบว่ามีนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 193 คน จำแนกเป็นนักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อยจำนวน 166 คน (ร้อยละ 86.01) และนักเรียนแกนนำ ออย.น้อย จำนวน 27 คน (ร้อยละ 13.99) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.48) และกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 43.52)

2. ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ตอบคำถามได้ถูกต้องในการบริโภคและการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ประเด็น	นักเรียนตอบคำถามถูกต้องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ (จำนวนร้อยละ)	
	นักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อย (N = 166)	นักเรียนที่เป็นแกนนำ ออย.น้อย (N = 27)
1. การอ่านข้อมูลบนฉลากหวาน มัน เค็ม หรือฉลาก GDA ทำให้เลี่ยงอาหารที่ไม่ต้องการบริโภคได้ 	157 (94.58)	26 (96.30)
2. น้ำมันทอดซ้ำเป็นอันตรายต่อผู้ปรุงอาหาร	93 (56.02)	10 (37.04)
3. น้ำมันที่ทอดอาหารแล้ว ถ้าผ่านการกรองจนใสสามารถทอดอาหารได้หลายครั้ง	27 (16.36)	1 (3.70)
4. การรับประทานขนมขบเคี้ยวที่มีรสเค็มปริมาณมากทำให้ไตทำงานหนักและเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง	163 (98.19)	27 (100.00)
5. ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สามารถโฆษณาว่ารักษาโรคได้	23 (13.86)	1 (3.70)
6. เครื่องสำอางช่วยให้ผิวขาวขึ้นได้อย่างถาวร	5 (3.01)	0 (0.00)
7. เครื่องสำอางที่นำเข้าจากต่างประเทศไม่จำเป็นต้องมีฉลากภาษาไทย	23 (13.86)	5 (18.52)
8. นมพาสเจอร์ไรส์สามารถเก็บได้ โดยไม่ต้องแช่เย็น	74 (44.58)	24 (88.89)
9. ก่อนซื้อยาจะสังเกตเครื่องหมาย ออย. บนฉลาก	156 (93.98)	26 (96.30)
10. กาแฟเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่ไม่ใช่ยาไม่มีสรรพคุณลดความอ้วน	131 (78.92)	22 (81.48)
รวม	850 (51.20)	142 (52.59)

จากตารางที่ 2 นักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อยและนักเรียนแกนนำ ออย.น้อย สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องใกล้เคียงกัน โดยพบว่านักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อยและนักเรียนแกนนำ ออย.น้อยตอบคำถามได้ถูกต้องมากกว่าร้อยละ 75 เกี่ยวกับการอ่านข้อมูลบนฉลากหวาน มัน เค็ม หรือฉลาก GDA ทำให้เลี่ยงอาหารที่ไม่ต้องการบริโภคได้ การรับประทานขนมขบเคี้ยวที่มีรสเค็มปริมาณมาก ทำให้ไตทำงานหนักและเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง ก่อนซื้อยาจะสังเกตเครื่องหมาย ออย.บนฉลาก และกาแฟเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่ไม่ใช่ยาไม่มีสรรพคุณลดความอ้วน นอกจากนี้พบว่านักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อยและนักเรียนแกนนำ ออย.น้อยตอบคำถามไม่ถูกต้องหลายประเด็น เช่น น้ำมันที่ทอดอาหารแล้วถ้าผ่านการกรองจนใสสามารถทอดอาหารได้หลายครั้ง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสามารถโฆษณาว่ารักษาโรคได้ เครื่องสำอางช่วยให้ผิวขาวขึ้นได้อย่างถาวร เครื่องสำอางที่นำเข้าจากต่างประเทศไม่จำเป็นต้องมีฉลากภาษาไทย เป็นต้น

3. ทักษะการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีทัศนคติในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้อง

ประเด็น	นักเรียนที่มีทัศนคติในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ (จำนวน ร้อยละ)	
	นักเรียนที่เป็นสมาชิก อย.น้อย (N = 166)	นักเรียนที่เป็นแกนนำ อย.น้อย (N = 27)
1. ควรรับประทานขนมหวานเป็นประจำหลังรับประทานอาหารมื้อหลัก	111 (66.87)	19 (70.37)
2. การใช้เครื่องสำอางหน้าขาว ช่วยทำให้ผิวหน้าขาวขึ้นกว่าสีผิวธรรมชาติ	125 (75.30)	23 (85.19)
3. อาหารประเภททอดสามารถรับประทานได้ทุกมื้อ ไม่มีผลเสียต่อร่างกาย	91 (54.82)	17 (62.96)
4. ควรอ่านฉลากทุกครั้งก่อนซื้ออาหาร/ยา/เครื่องสำอาง เพื่อดูวันเดือนปีที่ผลิตและวันหมดอายุ	135 (81.33)	20 (74.07)
5. ข้อมูลโภชนาการเป็นข้อมูลที่อ่านแล้วเข้าใจยาก ทำให้ไม่อยากอ่าน	88 (53.01)	15 (55.56)
6. ก่อนใช้ยาควรอ่านฉลากและเอกสารกำกับยาให้เข้าใจหากสงสัยให้สอบถามแพทย์	146 (87.95)	21 (77.78)
7. ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสามารถรักษาโรคได้ตามที่โฆษณาทางสื่อต่างๆ	85 (51.21)	14 (51.85)
8. การรับประทานผักและผลไม้เป็นประจำจะทำให้สุขภาพดี ลดอาการท้องผูก	148 (89.16)	24 (88.89)
9. คำโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ	65 (39.16)	11 (40.74)
10. ขนมขบเคี้ยวส่วนใหญ่มีประโยชน์ต่อร่างกาย สามารถรับประทานได้ตลอดเวลา	109 (65.66)	13 (48.15)
รวม	1,103 (86.17)	177 (13.83)

จากตารางที่ 3 ในภาพรวมจะเห็นได้ว่านักเรียนที่เป็นสมาชิก อย.น้อยมีทัศนคติในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพใกล้เคียงกับนักเรียนที่เป็นแกนนำ อย.น้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดพบว่านักเรียนแกนนำ อย.น้อยมีทัศนคติที่ถูกต้องในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพมากกว่านักเรียนสมาชิก อย.น้อยในทุกประเด็นยกเว้น 3 ประเด็น คือ ก่อนใช้ยาควรอ่านฉลากและเอกสารกำกับยาให้เข้าใจหากสงสัยให้สอบถามแพทย์ การรับประทานผักและผลไม้เป็นประจำจะทำให้สุขภาพดี ลดอาการท้องผูก และขนมขบเคี้ยวส่วนใหญ่มีประโยชน์ต่อร่างกาย สามารถรับประทานได้ตลอดเวลา

จากตารางที่ 5 ในภาพรวมนักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อยและนักเรียนแกนนำ ออย.น้อยมีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้องใกล้เคียงกัน โดยพบว่ามากกว่าร้อยละ 70 นักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อยและนักเรียนแกนนำ ออย.น้อยมีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้องหลายประเด็น เช่น ดื่มนมทุกวัน รับประทานผักและผลไม้ ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุบนฉลากอาหาร ฉลากยา ฉลากเครื่องสำอางและฉลากเครื่องมือแพทย์ และดูวันที่ผลิตหรือหมดอายุบนฉลากผลิตภัณฑ์ทุกครั้งก่อนซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ อย่างไรก็ตาม นักเรียนแกนนำ ออย.น้อย มีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้องน้อยกว่านักเรียนที่เป็นสมาชิก ออย.น้อย เนื่องจากนักเรียนแกนนำ ออย.น้อย คัดเลือกจากนักเรียนที่มีภาวะผู้นำเท่านั้น ไม่ได้คัดเลือกจากนักเรียนที่เรียนหนังสือเก่งหรือมีความรู้ดี

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ
ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ปัจจัย	เพศ		ระดับชั้นการศึกษา	
	χ^2	p-value	χ^2	p-value
1. ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ	5.528	0.063	35.045	0.004*
2. ทักษะการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ	21.634	0.006*	158.119	0.000*
3. พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ	52.555	0.000*	119.741	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่าเพศของนักเรียนที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ (p -value = 0.063) แต่เพศที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับทักษะและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ (p -value = 0.006, p -value = 0.000) ส่วนระดับชั้นการศึกษาที่ต่างกันของนักเรียนความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (p -value = 0.004, p -value = 0.000 และ p -value = 0.000)

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะกับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ

หัวข้อ	พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ	
	χ^2	p-value
1. ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ	73.792	0.000*
2. ทักษะการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ	153.258	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่านักเรียนที่มีความรู้และทักษะที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการศึกษาและสรุปผล

การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกองพัฒนา- ศักยภาพผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข⁽⁷⁾ โดยพบว่าส่วนใหญ่ักเรียน มีความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องในการบริโภคผลิตภัณฑ์ สุขภาพ ทำให้มีพฤติกรรมในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ ที่ถูกต้อง เช่น การอ่านฉลากผลิตภัณฑ์ต่างๆ ก่อน ตัดสินใจซื้อ การปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากผลิตภัณฑ์ การเลือกบริโภคอาหารที่เหมาะสม เช่น การดื่มนมทุกวัน การรับประทานผักและผลไม้เป็นประจำ อย่างไรก็ตาม นักเรียนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุโขทัยยังขาดความรู้และ มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในการเลือกบริโภคอาหารในหลาย ประเด็น เช่น การเลือกบริโภคอาหารที่ใช้ไขมันทอดซ้ำ การเลือกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ตามการโฆษณาชวนเชื่อ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรม การบริโภคไม่ถูกต้อง เช่น การรับประทานกาแฟเพื่อ ลดน้ำหนัก การรับประทานขนมขบเคี้ยวและขนมหวาน เป็นประจำ การใช้เครื่องสำอางมีการอดอ้างสรรพคุณ บำรุงผิวขาวถาวร นอกจากนี้พบว่า การให้ความรู้และ การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการ อย.น้อย ทำให้นักเรียนที่เป็นสมาชิก อย.น้อย และนักเรียนแกนนำ อย.น้อย มีทัศนคติและพฤติกรรม การบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้อง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ สาธารณสุขควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วัด ในการให้ความรู้ นักเรียนและเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ความรู้อ เกี่ยวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นพับ เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนและประชาชนเกี่ยวกับการเลือกซื้อและบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ถูกต้องและ

ปลอดภัย รวมถึงเพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปวางแผนเฝ้าระวัง พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนและประชาชนในชุมชน และพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการทำงานคุ้มครองผู้บริโภค ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การปรับทัศนคติและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์สุขภาพนั้น ควรปรับกระบวนการและกิจกรรม โดยมุ่งเน้นถ่ายทอดความรู้โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ รวมถึงจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้จาก สถานการณ์จริง เช่น ตลาด โรงงาน ซึ่งเป็นอีกแนวทาง ในการปรับพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ นอกจากนี้กิจกรรม อย.น้อย ควรมีโครงการเพื่อปรับ ทัศนคติและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ การคุ้มครองผู้บริโภคฯ ให้แก่คณะครู และเจ้าหน้าที่ ในโรงเรียน เช่น แม่ครัว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์สุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภคฯ แบบยั่งยืน สืบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์สมศักดิ์ นุกุลอุดมพานิชย์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ดร.นายแพทย์ปองพล วรปานี รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตาก และ ดร.เกสัชกรหญิงธีรยา วรปานี เกสัชกรชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก ที่กรุณาสละเวลา ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึง ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. วีระชัย นลวชัย และคณะ. (2558). กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. *ประวัติและวัตถุประสงค์โครงการ อย.น้อย* [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 5 เมษายน 2560. จาก <http://www.oryanoi.com/?p=90>.
2. สมาคมพิทักษ์ประโยชน์ผู้บริโภค. (2554). *ผลิตภัณฑ์สุขภาพ* [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 7 เมษายน 2560 จาก <http://www.consumerprotection.or.th/articles/583316/ผลิตภัณฑ์สุขภาพคืออะไร.html>
3. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). (พิมพ์ครั้งที่ 2), หน้า 243. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
4. พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7), หน้า 106. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. ชูชัย สมितिไกร. (2542). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 2), หน้า 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
6. การบริโภค. (2559). *วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี*. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 7 เมษายน 2560 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การบริโภค>.
7. วีระชัย นลวชัย และคณะ. (2558). กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. *การสำรวจข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน อย.น้อย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558* [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 เมษายน 2560. จาก <http://www.oryanoi.com/?p=3986>.

